

5. Sınıfın Yabancı Dil Dersi Ağırlıklı Hale Getirilmesi Zorluklar, Riskler ve Alternatifler

EĞİTİM-BİR-SEN
EĞİTİMCİLER BİRLİĞİ SENDİKASI

www.egitimbirsen.org.tr

Eğitim-Bir-Sen Yayınları	:	69
Sahibi	:	Eğitim-Bir-Sen Adına Ali YALÇIN Genel Başkan
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü	:	Şükrü KOLUKISA Genel Başkan Yardımcısı
Yayın Kurulu	:	Latif SELVİ Ramazan ÇAKIRCI Mithat SEVİN Şükrü KOLUKISA Hasan Yalçın YAYLA Atilla OLÇUM
Analiz Ekibi	:	Bekir S. GÜR Zafer ÇELİK Serkan YURDAKUL
Grafik Tasarım	:	Selim AYTEKİN
Baskı	:	Hermes Ofset / 0312 384 34 32
Baskı Tarihi - Adet	:	26.10.2016 / 1000
Adres	:	Oğuzlar Mahallesi Av. Özdemir Özok Sokak No: 5 Balgat-Ankara/Türkiye
Tel	:	(0.312) 231 23 06
Faks	:	(0.312) 230 65 28
E-posta	:	egitimbirsen@egitimbirsen.org.tr

Gür, B.S., Çelik, Z., Yurdakul, S. (2016, Ekim). *Beşinci sınıfın yabancı dil dersi ağırlıklı hale getirilmesi: Zorluklar, riskler ve alternatifler* (Odak Analiz No. 1). Ankara: EBSAM.

İÇİNDEKİLER

○ ODAKTAKİLER.....	4
○ GİRİŞ	6
○ TÜRKİYE'DE YABANCI DİL ÖĞRETİMİ SÜRELERİNDE MEVCUT DURUM	6
○ TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA YABANCI DİL ÖĞRETİM SÜRELERİ.....	7
AB Ülkelerindeki Durum.....	8
OECD'deki Durum.....	10
Genel Değerlendirme	11
○ BEŞİNCİ SINIFIN YABANCI DİL DERSİ AĞIRLIKLIL HALE GETİRİLMESİ.....	11
○ ZORLUKLAR ve RİSKLER	13
Öğretmen İhtiyacı	13
Derslik İhtiyacı.....	17
“Zorunlu” Yabancı Dil Eğitimi	17
Öğretim Programlarının Yeniden Yapılanması	18
Pedagojik Pratikler	18
○ SONUÇ ve ÖNERİLER.....	20
○ KAYNAKLAR.....	22

ODAKTAKİLER

- Türkiye'nin halen yabancı dil öğretimine ayırdığı toplam süre, ilkokul düzeyinde AB ülkeleri ortalamasının birazcık altında, ortaokul düzeyinde ise AB ülkeleri ortalamasındadır. İlkokul düzeyinde yabancı dil öğretimine ayrılan toplam sürenin bütün derslere ayrılan toplam süre içerisindeki payına bakıldığında ise, Türkiye'nin yabancı dil dersi oranının OECD ülkeleri ortalamasına denk olduğu görülmektedir. Ortaokul düzeyinde ise Türkiye'nin yabancı dil dersi oranının OECD ülkeleri ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. **Bütün bu veriler toplu olarak değerlendirildiğinde, Türkiye'de yabancı dil öğretiminin iyileştirilmesi konusu, sadece ders saatlerinin artırılmasıyla ilişkili olarak ele alınmamalıdır.**
- 5. sınıflarda yabancı dil saatinin 3'ten 6'ya çıkarılması ve mevcut yabancı dil derslerinin tamamının kadrolu öğretmenlerle yapılması için toplam 20 bine yakın öğretmen ihtiyacı vardır. Öte yandan, 5. sınıflardaki yabancı dil saatlerinin 3'ten 15'e veya 18'e çıkarılması için ihtiyaç duyulan yeni yabancı dil öğretmen sayısı toplam 40 bin ile 46 bin 500 arasında değişmektedir.
- 2016 KPSS Yabancı Dil (İngilizce ve Almanca) Alan Bilgisi Sınavına toplam 17.500 civarında adayın başvurduğu ve 2016 Ekim'de bunların yaklaşık 1.500'ünün atandığı dikkate alındığında, halen atama bekleyen öğretmen adayı sayısının yaklaşık 16 bin olduğu söylenebilir. Dolayısıyla **bu adayların tamamı bugün itibarıyla atansa, yabancı dil saatinin 3'ten 6'ya çıkarılması senaryosundaki toplam öğretmen ihtiyacı bile karşılanamayacaktır.**
- **2016 KPSS Eğitim Bilimlerine 400 binin üzerinde adayın girdiği ve bu yıl ve önümüzdeki yıllarda farklı branşlarda on binlerce yeni mezunun da bu adayların arasına gireceği dikkate alındığında, ani bir değişiklikle yeni öğretmen alımlarının sadece belli bir alana yoğunlaşması makul bir yaklaşım olmayacaktır. Ayrıca, böyle bir yaklaşım diğer bazı alanlardaki öğretmen ihtiyacının yeterince giderilememesi sonucunu doğurabilir.**
- Yabancı dil öğretmeni açığını kapatmaya yönelik olarak başka branşlardan öğretmen alımı yapılması gibi bir uygulama ise kaliteye ilişkin yeni kaygıları beraberinde getirecektir. Ayrıca, uluslararası öğretmen alımı önerisi de gündeme gelebilir. Bu öneri, yabancı dilin daha iyi bir şekilde öğretilmesi açısından kimi avantajları barındırsa da, halen atanmayı bekleyen yaklaşık 400 bin civarında öğretmen adayının (ki bu sayı halen artış eğilimindedir) tepkisine yol açacaktır.
- 5. sınıfta yabancı dil ders saatlerinin 3 saatten 15-21 saate çıkarılması ve toplam ders saatinin 35 olarak sabit kalması durumunda, diğer

branş öğretmenlerinin toplam ders saatleri azalacağından, özellikle bazı batı illerinde birçok branşta ani bir şekilde öğretmen fazlası söz konusu olabilecektir.

- Tüm 5. sınıf öğrencileri için yabancı dil ağırlıklı bir müfredatın uygulanması, çeşitli endişeleri beraberinde getirmektedir. Bu endişelerin başında, çok kritik bir gelişim evresinde diğer derslerin ihmal edilmesi gelmektedir. Özellikle küresel inovasyon yarışında bütün ülkeler eğitim sistemlerinin STEM (fen bilimleri, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanlarına ağırlık verirken veya bu alanların eğitiminin iyileştirilmesine yönelik reformlar yaparken, Türkiye'nin öğrencilerin öğrenmeye en açık oldukları bir dönemde bütün okullarında yabancı dile ağırlık vermesi tartışmaya açıktır. Bir diğer endişe verici nokta ise, yabancı dil eğitiminin ailelerin isteklerine bakılmaksızın bütün öğrencilere "zorunlu" bir şekilde verilecek olmasıdır.
- Pedagojik olarak bakıldığında, bütün 5. sınıfların yabancı dil ağırlıklı hale getirilmesi kararının, sistemin diğer öğelerinde herhangi bir değişiklik yapılmadığı takdirde, başarı şansının düşük olduğu söylenebilir. Çünkü "hazırlık sınıfı" kavramı, adından da anlaşılacağı üzere, daha sonra yabancı dilde yapılacak bir eğitime hazırlık anlamına gelmektedir. Şuan planlanan uygulamada ise tüm 5. sınıf öğrenciler yoğun bir yabancı dil eğitimi aldıktan sonra, 6. sınıftan itibaren birkaç saatlik yabancı dil dersi dışındaki bütün dersleri yine Türkçe görmeye devam edeceklerdir. Bu durumda, hazırlık mahiyetindeki bu eğitimin verimliliği ve amacı meçhul olacaktır.
- Yabancı dil öğretiminin niteliğinin artırılması için tek başına öğretim süresini artırmaktan daha ziyade, dersin işleniş tarzı, müfredat, öğretmen niteliği ve sınav sistemleri gibi hususlar birlikte değerlendirilmelidir. **Mevcut eğitim sistemindeki diğer unsurların sabit kalması durumunda, sadece yabancı dil ders saatlerinin artırılmasına yönelik bir yaklaşımın başarı şansı düşüktür.**
- Yabancı dil ders saatlerinin artırılması yönünde bir politika izlenecekse, hazırlık mahiyetinde bir sınıftan ziyade, eğitim sisteminin altyapısını zorlamayacak şekilde ilgili ders saatlerinde küçük artışlar yapılması tercih edilmelidir. Örneğin, beşinci sınıfta yabancı dil öğretimini üç ders saatinden dört-beş ders saatine çıkarmak, sistemin altyapısını zorlamayacağından ve diğer dersleri çok daha az etkileyeceğinden daha uygulanabilir bir politikadır. Kaldı ki, bu yönde yapılacak küçük bir değişiklik bile Türkiye'yi, yabancı dil öğretimine ayırdığı toplam ders saati bakımından, AB ülkeleri içerisinde en üst sıralara taşıyacaktır.

GİRİŞ

Başbakan Binali Yıldırım, hükümetin 2017-2019 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programını (OVP) 4 Ekim 2016 günü açıkladı. Başbakan Yıldırım, OVP'yi tanıtım programında yaptığı konuşmada, 4+4+4 olarak kademelendirilmiş eğitim sisteminin 5. sınıfında öğrencilere sadece dil eğitimi verileceğini belirtmiştir. Daha sonra yapılan açıklamalarda da, 5. sınıf öğrencilerinin yabancı dil ağırlıklı bir eğitim alacakları vurgulanmıştır. Başbakan Yıldırım'ın açıklamaları sonrasında bu konu, öğrencilere yeterli düzeyde yabancı dil öğretmediğimiz konusunda toplumda geniş bir uzlaşma olduğu için, kamuoyu gündeminde çok geniş bir yer bulmuştur.

70 ülkenin İngilizce yeterlik düzeylerini karşılaştıran bir çalışmada Türkiye'nin 50. sırada olduğu ve Türkiye'deki yetişkinlerin genel İngilizce yeterliğinin "çok düşük" olduğu dikkate alındığında (English First, 2015), Türkiye'deki çocuklara yönelik yabancı dil eğitiminin iyileştirilmesi konusuna hükümetin eğilmesi oldukça olumlu bir durumdur. Ancak, 5. sınıfların yabancı dil ağırlıklı bir eğitim almaları konusunun eğitim sisteminde köklü bir değişikliği gerektirmesinden dolayı mevcut öğretmen sayısı, müfredat ve fiziksel altyapı gibi birçok husus kapsamlı bir şekilde birlikte değerlendirilmelidir. Sekiz yıllık kesintisiz eğitimden 4+4+4 sistemine geçişte de yaşanan tecrübeler dikkate alınarak, 5. sınıflara yönelik olası bir köklü değişikliğin getireceği bir takım zorluk ve risklerin olacağı açıktır. Bu analiz, zorunlu eğitimde yabancı dil öğretim sürelerine ilişkin Türkiye ve dünyadaki yaygın uygulama ve tecrübeleri incelemekte ve 5. sınıflara yönelik olası bir köklü değişikliğin muhtemel zorluklarını ve risklerini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, konuya ilişkin bir takım öneriler geliştirilmektedir.

Analizde ilk önce, Türkiye'de mevcut yabancı dil öğretim süreleri incelenmiştir. Ardından AB ve OECD ülkelerinde yabancı dil öğrenimine ayrılan süreler Türkiye ile karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmıştır. Sonraki bölümde ise genel tartışma bağlamında 5. sınıfların yabancı dil ağırlıklı sınıf olmasının getirebileceği zorluklar ve riskler tartışılmıştır. Son olarak, bu karara ilişkin öneriler sunulmuştur. Analizde, yabancı dil eğitimi, ağırlıklı olarak İngilizce eğitimi olarak ele alınmış ve hesaplamalar bu şekilde yapılmıştır. Zira halen devlet okulların büyük çoğunluğunda yabancı dil olarak İngilizce öğretilmektedir.

TÜRKİYE'DE YABANCI DİL ÖĞRETİMİ SÜRELERİNDE MEVCUT DURUM

Türkiye'de yabancı dil eğitimi önemli bir tartışma konusu olagelmıştır. Türkiye eğitim sisteminin yabancı dil eğitimi konusunda çok da başarılı olmadığı kamuoyunda sıklıkla ifade edilmektedir. Yabancı dil eğitimi konusundaki sorunların farkında olan Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), öğrencilerin yabancı dil

yeterliklerini ve becerilerini artırmaya yönelik zaman zaman çeşitli çalışmalar, çalıştaylar ve politikalar geliştirmeye çalışmıştır. Yaptıkları çalışmalarda genelde haftalık ders saatleri, öğretim programı ve ders kitapları, materyal hazırlama ve teknoloji kullanımı, öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri, etkin öğretimde yöntem, teknikler ve eğitim ortamları, sınıf mevcutları gibi belli başlı konular tartışılmıştır.

Yabancı dil öğretimi konusunda yapılan önemli değişikliklerden ilki 1997-1998 eğitim öğretimi ile birlikte zorunlu kesintisiz sekiz yıllık eğitime geçilmesi ile alınmıştır. Sekiz yıllık eğitim kararı ile 5. sınıftan sonra yabancı dil hazırlık eğitimi yapan Anadolu liselerinin ortaokul kısımları kapanmıştır. Bu karar sonrasında hazırlık sınıfı uygulaması 9. sınıf öncesine kaydırılmıştır. Çok az sayıda kamu lisesi hazırlık sınıfı uygulamasına devam etmiştir. 1997 yılındaki düzenleme ile yabancı dil, 4. sınıfta öğretilmeye başlatılmış ve böylece ilköğretim 4 ve 5. sınıflarda haftada iki saat; 6., 7. ve 8. sınıflarda ise haftada dört saat yabancı dil dersi konulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) yabancı dil öğretimi geliştirmek için haftalık ders saatlerini artırmaya ve yabancı dil öğretimi daha erken yaşta başlatmaya ilaveten öğretim programlarında da değişiklikler yapmıştır. 2006 yılından itibaren yabancı dil öğretimi konusunda dil bilgisi ağırlıklı programdan dilin sosyal yaşamda kullanılmasına yönelik bir programa geçilmiştir. Bu çerçevede program güncellemelerinde bu hususa dikkat edilmeye başlanmıştır (Coşkun Demirpolat, 2015).

Yabancı dil öğretimi ile birlikte alınan önemli kararlardan biri de, 2012 yılında yapılan yasal düzenleme (kamuoyunda kısaca "4+4+4" olarak bilinen eğitim reformu) sonrasında haftalık ders çizelgesinde yapılan değişiklik ile gerçekleşmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu (TTK)'nın aldığı karar ile birlikte yabancı dil öğretimi ilkökul 2. sınıfta başlatılmıştır. İlkokul 2., 3. ve 4. sınıflarda haftada iki saat; ortaokul 5., 6., 7. ve 8. sınıflarda ise haftada dört saat yabancı dil öğretimi yapılmaya başlanmıştır. Ardından, 2013-2014 eğitim öğretim döneminde yabancı dil öğretim sürelerinde küçük bir değişiklik yapılmış ve 5. ve 6. sınıflarda haftalık dört saat olan yabancı dil öğretim süresi üç saate indirilmiştir.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA YABANCI DİL ÖĞRETİM SÜRELERİ

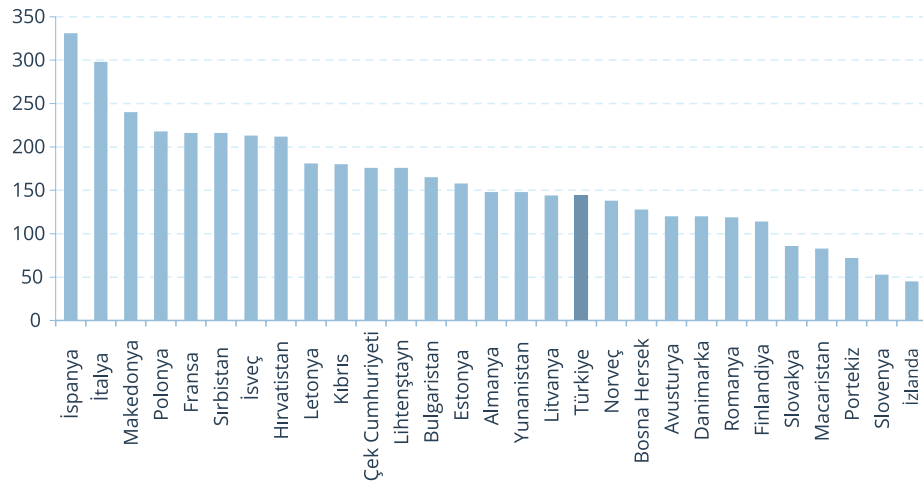
Türkiye'de yabancı dil ders saatinin artırılmasının tartışıldığı bugünlerde, AB ve OECD ülkelerinde yabancı dil derslerine ayrılan zamanın incelenmesi; Türkiye'nin mevcut yabancı dil öğretimine ayırdığı sürenin, diğer ülkelere göre durumunu anlamamıza yardımcı olacaktır. Bu bölümde AB ve OECD ülkelerinde yabancı dil öğretimine ayrılan süreler Türkiye ile karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmıştır. AB ülkelerindeki yabancı dil öğretimine ayrılan süreler yıllık toplam saat üzerinden hesaplanarak sunulmuştur. Bu hesaplamalarda toplam ders saati süresi, her bir

ders 60 dakika olarak değil, farklı ülkelerdeki net süresi (ör. 40 ya da 50 dakika) toplanarak elde edilmiştir. OECD ülkelerini karşılaştıran veriler ise yabancı dil öğretimine ayrılan sürenin tüm diğer dersler içindeki oranı şeklinde verilmiştir.

AB Ülkelerindeki Durum

EURYDICE tarafından *Avrupa'da Tam Zamanlı Zorunlu Eğitimde Tavsiye Edilen Yıllık Öğretim Süreleri 2015/16* adlı raporunda AB ülkeleri eğitim sistemlerinde hangi derslerin haftada ve yılda kaç saat olarak öğretildiği verileri sunulmaktadır (Eurydice, 2016). AB ülkelerinde zorunlu eğitim sürecinde yabancı dil öğretiminin hangi sınıflarda ne kadar süreyle verildiğine ilişkin veriler söz konusu rapordan derlenmiş ve aşağıdaki şekiller hazırlanırken bu veriler tarafımızdan kullanılmıştır. Söz konusu rapordaki veriler, Türkiye'deki sistemle daha kolay kıyaslanabilmesi için, farklı sürelerdeki ilkökul ve ortaokul kıyaslaması yerine, ilk dört sınıf ile beşinci ve sekizinci sınıflar arasındaki yıllık yabancı dil ders saati toplamı olarak tarafımızdan sunulmuştur. Şekillerde kullanılan verilere toplu olarak **EK**'te yer verilmiştir.

Şekil 1. AB Ülkelerinde Zorunlu Eğitimin İlk Dört (4) Yılında Yabancı Dil Öğretim Süreleri (Saat)

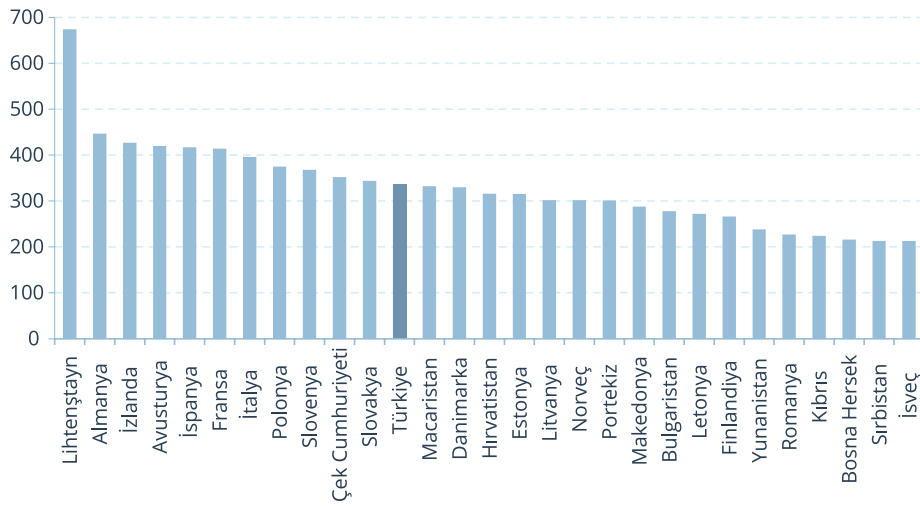
Kaynak. Eurydice verileri kullanılarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

Yukarıdaki şekilden görüldüğü üzere, AB ülkeleri arasında zorunlu eğitimin ilk dört yılında yabancı dil öğretimi süreleri açısından büyük bir farklılaşma söz konusudur. Örneğin, Slovakya, Macaristan, Portekiz, Slovenya ve İzlanda gibi ülkelerde ilk dört yılda toplam 100 saatten az yabancı dil öğretimi yapılmaktadır. Öte yandan, İspanya ve İtalya gibi ülkelerde ilk dört yılda 300 saatin üzerinde yabancı dil öğretimi yapılırken Türkiye'de ise ilk dört yılda 144 saat yabancı dil öğretimi yapılmaktadır. Bu veriler Türkiye'de ilk dört yılda yabancı dil öğretimi için ayrılan zamanın birçok

ülke ile kıyaslandığında daha düşük olduğunu göstermektedir. Bunun en görünür nedeni, Türkiye’de yabancı dil öğretiminin 2. sınıftan itibaren başlatılarak haftada iki saat verilmesidir. Bir başka ifadeyle, 1. sınıfta iki saat yabancı dil öğretimi yapılmış olsaydı veyahut 2. sınıftan itibaren bir ders saati artırılmış olsaydı, o zaman Türkiye, AB ülkeleri içerisinde yabancı dil öğretimine en fazla zaman ayıran ülkelerden biri olacaktı.

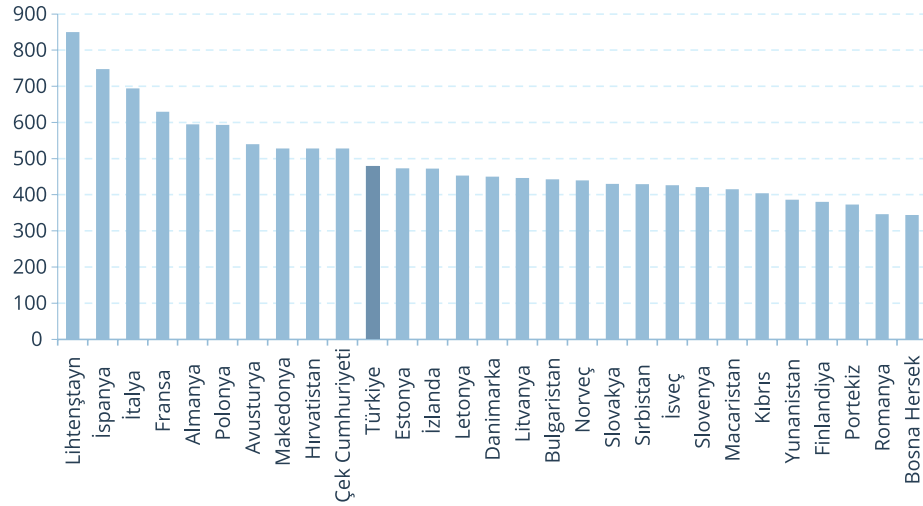
Şunu da eklemek gerekir ki, bazı AB ülkelerinde zorunlu eğitimin ilk dört yılında yabancı dil öğretimi söz konusu değildir. Örneğin, İngiltere, İrlanda, İskoçya ve Portekiz gibi ülkelerde ilk dört yılda yabancı dil öğretimi yapılmadığı görülmektedir (Eurydice, 2016).

Şekil 2. AB Ülkelerinde Zorunlu Eğitimin 5 ile 8 Yılları Arasında Yabancı Dil Öğretim Süreleri (Saat)

Kaynak. Eurydice verileri kullanılarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

Şekil 2’de görüldüğü üzere, 5-8. sınıflar arasında en çok yabancı dil öğretimi yapan ülke 674 saat ile Lihtenştayn’dır. Lihtenştayn’dan sonra Almanya (447), İzlanda (427), Avusturya (420), İspanya (417) ve Fransa (414) en çok yabancı dil öğretimi süresine sahip ülkelerdir. En az yabancı dil öğretimi yapan ülkeler ise 213 saat ile İsveç ve Sırbistan’dır. Yabancı dil öğretimine en az zaman ayıran diğer ülkeler ise Bosna Hersek (216), Kıbrıs (224) ve Romanya (227)’dir. Türkiye ise 5-8. sınıflarda toplam 336 saat yabancı dil öğretimi yapmaktadır. Buna göre, Türkiye, 5-8. sınıflarda AB ülkeleri ortalamasına yakın bir sürede yabancı dil öğretimi yapmaktadır.

Şekil 3. AB Ülkelerinde Zorunlu Eğitimin İlk Sekiz Yılı Yabancı Dil Öğretim Süreleri (Saat)

Kaynak. Eurydice verileri kullanılarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

AB ülkelerinde zorunlu eğitimin ilk sekiz yılında yabancı dil öğretim sürelerinin yer aldığı Şekil 3 incelendiğinde, ülkelerin yabancı dil öğretimi için ayırdığı süre birbirinden önemli oranda farklılaşmaktadır. Fransa, İspanya ve Lihtenştayn toplam 600 saatten daha fazla yabancı dil öğretimi yapmaktadır. Bu ülkeler yabancı dil öğretimine en çok zaman ayıran ülkeler olarak öne çıkmaktadır. Bu ülkelerden sonra yabancı dil öğretimine çok zaman ayıran ülkeler Almanya ve Polonyadır. Bu iki ülke 600 saate yakın yabancı dil öğretimi yapmaktadır. Türkiye ilk sekiz yılda toplam 480 saat ile birçok AB ülkesinden (Estonya, İzlanda, Danimarka, Norveç, İsveç ve Finlandiya) daha çok yabancı dil öğretimine zaman ayırmaktadır. Diğer taraftan ise Bosna Hersek, Romanya, Portekiz ve Finlandiya gibi ülkelerde ise toplam 400 saatten daha az eğitim yapılmaktadır. Yabancı dil öğretimi konusunda ülkeler arasında farklılaşmanın en temel nedeni ilk dört yılda yabancı dil öğretimine ayrılan zamandır.

OECD'deki Durum

OECD, ülkelerin haftalık ders programında çeşitli derslere ne kadar oran ayırdığına dair bir veriyi karşılaştırmalı olarak sunmaktadır. Bu veri, farklı ülkelerdeki toplam ders saatleri farklı olduğu için, toplam ders saatleri içerisinde herhangi bir ders grubuna ayrılan zamanı oransal olarak göstermesi açısından önemlidir. Bu çerçeveden bakıldığında, OECD'nin 2016 yılında yayınladığı *Bir Bakışta Eğitim (Education at A Glance)* verilerine göre, ilkökul düzeyinde toplam ders saatleri içerisinde yabancı dile ayrılan pay bakımında OECD ülkeleri ortalamasının %5,06 olduğu görülmektedir (OECD, 2016). Türkiye'nin de toplam ders saatleri içerisinde yabancı dile ayırdığı pay %5'tir. Yani, Türkiye'nin ilkökul düzeyinde yabancı dile

ayırıldığı pay ile OECD ülkeleri ortalaması aynıdır. Ortaokul düzeyine bakıldığında ise, OECD ülkelerinin genelinde toplam ders saatleri içerisinde yabancı dile ayrılan payın %8,82 olduğu görülmektedir. Türkiye'nin ise toplam ders saatleri içerisinde yabancı dile ayırıldığı pay %9,97'dir. Yani, mevcut ders saatleri çerçevesinde değerlendirildiğinde Türkiye'nin ortaokul düzeyinde yabancı dil öğretimine ayırıldığı süre, zaten OECD ortalamasının üzerindedir.

Genel Değerlendirme

Türkiye'nin yabancı dil öğretimine ayırıldığı toplam zaman açısından bakıldığında, ilkökul düzeyinde AB ortalamasının birazcık altında, ortaokul düzeyinde ise AB ortalamasında olduğu görülmektedir. İlkokul düzeyinde yabancı dil öğretimine ayrılan toplam sürenin bütün derslere ayrılan toplam süre içerisindeki oranına bakıldığında da, Türkiye'nin oranının OECD ülkeleri ortalamasına denk olduğu görülmektedir. Ortaokul düzeyinde ise Türkiye'nin oranının OECD ülkeleri ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. **Bütün bu veriler toplu olarak değerlendirildiğinde, Türkiye'nin yabancı dil öğretimi konusundaki başarısızlığının yabancı dil dersleri için ayrılan süre ile ilişkili olmadığı söylenebilir. Dolayısıyla, Türkiye'de yabancı dil öğretiminin iyileştirilmesi konusu, sadece ders saatlerinin artırılmasıyla ilişkili olarak ele alınmamalıdır.** Türkiye'deki devlet okullarında yapılan kapsamlı bir çalışmanın sonuçlarına göre, ziyaret edilen okullarda İngilizce bir iletişim dili olarak değil, gramer tabanlı bir yaklaşım çerçevesinde herhangi bir ders (ör. tarih) gibi öğretilmektedir. Bu yaklaşım, Türkiye'de liseden mezun olan bir öğrenci yaklaşık 1000 saatten fazla ders almasına rağmen, İngilizceyi konuşup anlamakta başarısız olmasının temel nedenlerinden biridir (British Council & TEPAV, 2014). Bunun yanında, öğretmen niteliği, denetim sistemi, müfredat ve sınav sistemleri gibi unsurların öğrencilerin yabancı dil öğretimini etkilediği görülmektedir.

BEŞİNCİ SINIFIN YABANCI DİL DERSİ AĞIRLIKLIL HALE GETİRİLMESİ

Yabancı dil eğitiminin iyileştirilmesi, uzun bir süredir MEB ve hükümetin gündemindedir. Yabancı dil öğretimi konusunda eğitim sisteminin başarısız olduğu konusunda geniş bir uzlaşma vardır. Ancak, 5. sınıf öğrencilerinin yabancı dil ağırlıklı bir müfredatla eğitim almaları yönündeki açıklamalar ve uygulamalar nispeten yenidir. Bu yöndeki en önemli girişim, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 28 Mayıs 2013 tarihli ve 22 sayılı kurul kararı doğrultusunda ders dağıtım çizelgesi hakkındaki açıklamalarla belirlenmiştir. Söz konusu ders çizelgeleri hakkındaki açıklamaların 6. Maddesi şu şekildedir:

Beşinci sınıfta Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri (20 ders saati) ile en az dört (4) ders saatlik seçmeli dersi tamamlamak kaydıyla, imkân ve şartları uygun olan okullarda isteğe bağlı olarak onsekiz (18) ders saatine kadar yabancı dil dersi öğretimi yapılabilir. Bu uygulamayı yapan okullarda, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri dikkate alınarak Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilmiş ve uygulanmakta olan yabancı dil dersi öğretim programlarına dayalı olarak dersin zümre öğretmenler kurulunca hazırlanan öğretim programları uygulanabilir.

Buna göre, imkân ve şartları uygun olan okulların 5. sınıfta yabancı dil ağırlıklı bir eğitim verebilmelerinin yasal olarak önu açılmıştır. Bu düzenlemeye göre; 5. sınıf Türkçe, matematik, fen bilimleri, sosyal bilgiler ile din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin haftalık ders saati sürelerinde herhangi bir azaltmaya gidilmemekte; sadece, isteyen okulların yabancı dil ders saatlerini 3 ders saatinden 18 ders saatine kadar çıkarmalarına izin verilmektedir. Bu izin doğrultusunda halen bazı devlet okulu ve özel okullar 5. sınıflarda yabancı dil ağırlıklı bir eğitim vermektedirler. Bu okullar, normal ders çizelgesindeki gibi görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi ve bilişim teknolojileri ve yazılım ve altı saatlik seçmeli dersler dâhil 35 saatlik bir program yerine; görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi ve bilişim teknolojileri zorunlu olmayacak şekilde ve dört saatlik seçmeli derslerle birlikte toplam en fazla 42 saatlik bir program uygulayabilmektedirler.

2013 yılından beri uygulanan yabancı dil ağırlıklı program, esnek bir yaklaşımla altyapısı uygun olan okullar için söz konusu olmuştur. Bununla beraber, MEB tarafından Nisan 2015’de yapılan bir açıklamaya göre, (tüm) 5. sınıflarda yabancı dil ağırlıklı müfredatın pilot uygulamasına 2016 yılının Eylül ayında başlanacağı açıklanmıştı (Kasap & Aktaş, 2015). Ancak Eylül 2016 itibarıyla bu yönde bir pilot çalışma yapıldığına ilişkin herhangi bir resmi açıklama yapılmamıştır. Dolayısıyla, 5. sınıflarda yabancı dil ağırlıklı bir müfredatın herhangi bir pilot uygulaması ülke çapında henüz yapılmamıştır.

Yabancı dil eğitiminin iyileştirilmesi konusu hükümet gündemindeki yerini de korumuştur. 24 Mayıs 2016 tarihinde açıklanan 65. Hükümet Programı, “Öğrencilerimize yazılı ve sözlü iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil öğretimine öncelik vereceğiz.” ifadesine yer vermiştir (65. Hükümet Programı, 2016). Son olarak, 4 Ekim 2016 tarihinde açıklanan ve 65. Hükümetin 2017-2019 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programının (OVP) 107. Maddesi şu şekildedir:

Eğitimin kalitesinin artırılmasına ve beşeri sermayenin niteliğinin yükseltilmesine yönelik çalışmalara devam edilecektir. Bu kapsamda; öğretmen yetiştirme sürecinin kalitesi artırılacak, ikili öğretim tamamen kaldırılacak, okul öncesi eğitim kademeli olarak zorunlu hale getirilecek ve beşinci sınıfların müfredatı dil öğretimi açısından yeniden düzenlenecektir. (Kalkınma Bakanlığı, 2016, p. 10)

OVP’de “beşinci sınıfların müfredatı dil öğretimi açısından yeniden düzenlenecektir” şeklinde yer alan husus, Başbakan Yıldırım’ın 4 Ekim 2016 günü OVP’yi tanıtım programında yaptığı konuşmayla daha farklı bir boyut almıştır. Başbakan Yıldırım’ın 4+4+4 sistemine göre 5. sınıf öğrencilerine sadece dil eğitimi verileceğini

belirtmesiyle, 5. sınıf öğrencilerinin yabancı dil ağırlıklı bir eğitim alacakları yönünde bir beklenti oluşmuştur. Başbakan Yıldırım'ın açıklamaları, kamuoyu gündeminde geniş bir yer bulmuştur. Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz da OVP hakkında 6 Ekim 2016 günü yaptığı açıklama "Beşinci sınıflarda, hazırlık mahiyetini kazanır şekilde İngilizce'nin ağırlık seviyesini arttıracacağız." demiştir ("Beşinci sınıflara yabancı dil ağırlıklı eğitim," 2016).

ZORLUKLAR ve RİSKLER

Daha önce işaret edildiği üzere, 70 ülkenin İngilizce yeterlik düzeylerini karşılaştıran bir çalışmada Türkiye, 50. sırada yer almıştır. Buna göre, Türkiye'deki yetişkinlerin yabancı dil genel yeterliliği "çok düşük"tür (English First, 2015). Ancak, aynı endekse bakıldığında Türkiye'nin puanını genel olarak 2007'den sonra en çok artıran ülke olduğu görülmektedir. İngilizce yeterlik düzeyinin artması, Türkiye'de genel olarak eğitime katılım oranlarının son yıllarda bütün düzeylerde artmasıyla ilişkili olabilir. Gerçekten de, Türkiye okul öncesinden yükseköğretime bütün düzeylerde eğitime katılım oranlarının artırdığı gibi, OECD'nin yapmış olduğu PISA değerlendirmesinde de okuma, matematik ve fen bilimleri alanlarında puanlarını 2003-2012 yılları arasında artırmıştır (Çelik & Gür, 2013). Genel olarak ifade etmek gerekirse, Türkiye eğitim sistemi hemen her gösterge açısından bir iyileşme yaşamıştır ve yaşamaktadır. Son yıllarda yabancı dilin 2. sınıflardan itibaren öğretilmesi, müfredatın güncellenmesi ve öğretmen açığının gittikçe kapanması gibi hususların da, öğrencilerin yabancı dil becerilerine zamanla olumlu yansımaları muhtemeldir. 5. sınıfın ağırlıklı olarak yabancı dil öğretimine ayrılması da, öğrencilerin tamamının daha çok süre yabancı dille etkileşim içinde olmaları anlamına geleceği için, öğrencilerin yabancı dil becerilerini artırma potansiyeli taşımaktadır. Ancak, aşağıda genişçe tartışıldığı üzere, böyle bir düşüncenin uygulamaya konmasının getireceği ciddi zorluklar ve riskler, bu potansiyelin gerçekleşme ihtimalini düşürmektedir. 5. sınıf öğrencilerine ağırlıklı olarak yabancı dil öğretimin yapılmasına ilişkin zorluklar ve riskler; öğretmen ihtiyacı, derslik ihtiyacı, "zorunlu" yabancı dil eğitim, öğretim programlarının yeniden yapılanması ve pedagojik pratikler başlıklarında ele alınmıştır.

Öğretmen İhtiyacı

Şubat 2016 tarihli MEB verilerine göre, Türkiye'de halen 14.128 İngilizce öğretmeni açığı bulunmaktadır (Eğitim-Bir-Sen, 2016). Ekim 2016'da yapılan sözleşmeli öğretmenlik atamasında 1.500 civarında İngilizce öğretmeni atandığı dikkate alındığında, halen 12.600 civarında İngilizce öğretmeni açığı bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle, **ders saatlerinde hiçbir artışa gidilmediği durumda bile şu an**

için Türkiye'deki devlet okullarında 12.600 civarında İngilizce öğretmeni açığı söz konusudur. İngilizce öğretmeni halen devlet okullarında en çok ihtiyaç duyulan üç branştan birisidir. Ayrıca, daha önce işaret edildiği üzere, halen 5. sınıflarda yabancı dil ağırlıklı bir eğitim verilmesinin önünde hiçbir yasal engel olmadığı halde, altyapı eksikliklerinden dolayı devlet okullarının çok az bir kısmında bu şekilde bir eğitim uygulanabilmektedir.

5. sınıfın yabancı dil ağırlıklı bir eğitim vereceği varsayımı dikkate alındığında, bu köklü değişiklikten doğan ek yabancı dil öğretmeni ihtiyacının ele alınması gereklidir. Bu ihtiyaç hesaplanırken, devlet okullarında 5. sınıflarda yaklaşık 47.500 şube olduğu ve bir öğretmenin zorunlu ders saat yükü 21 olarak varsayılmıştır. Buna göre, herhangi bir branşta her bir ders saati artışı, yaklaşık 2.260 yeni öğretmen ihtiyacı doğurmaktadır. Aşağıdaki tabloda, 5. sınıf öğrencilerinin ağırlıklı olarak yabancı dil eğitimi almasına yönelik olarak, yabancı dil ders saatlerini artıran çeşitli senaryo çalışmaları ve bunlara bağlı ortaya çıkan ek yabancı dil öğretmeni ihtiyacı ile mevcut 12.600 İngilizce öğretmeni ihtiyacı baz alınarak toplam yabancı dil öğretmeni ihtiyacı hesaplanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Beşinci Sınıflarda Yabancı Dil Ders Saatlerindeki Muhtemel Artıştan Kaynaklı Ek Yabancı Dil Öğretmeni ve Toplam Yabancı Dil Öğretmeni İhtiyacı Senaryoları

Mevcut Yabancı Dil Dersi Haftalık Ders Saati	Yabancı Dil Haftalık Ders Saati Senaryoları	Yabancı Dil Haftalık Ders Saati Artışı	Ek Yabancı Dil Öğretmeni İhtiyacı	Toplam Yabancı Dil Öğretmeni İhtiyacı
3	6	3	6.780	19.380
3	9	6	13.560	26.160
3	12	9	20.340	32.940
3	15	12	27.120	39.720
3	18	15	33.900	46.500
3	21	18	40.680	53.280

Kaynak. Hesaplamalar tarafımızdan yapılmıştır.

Mevcut yabancı dil ders saatinin 3 saatten 6 saate çıkarılması için, ek 6.780 öğretmene ihtiyaç vardır. Halen mevcut 12.600 İngilizce öğretmeni ihtiyacı da dikkate alındığında, sistemi en az zorlayacak olan yabancı dilin 3 saatten 6 saate çıkarılması senaryosunda toplam öğretmen ihtiyacı 19.380'dir. Yabancı dil ders saatinin 3'ten 9'a çıkarılması durumunda ise, toplam yabancı dil öğretmeni ihtiyacı 26.160'dır. Benzer şekilde, yabancı dil saatinin 3'ten 12'ye çıkarılması durumunda toplam 32.940; 3'ten 15'e çıkarılması durumunda toplam 39.720; 3'ten 18'e çıkarılması durumunda toplam 46.500; 3'ten 21'e çıkarılması durumunda ise toplam 53.280 yabancı dil öğretmenine ihtiyaç olacaktır.

Özetle ifade etmek gerekirse, en mütevazı senaryoda yani 5. sınıflarda yabancı dil saatinin 3'ten 6'ya çıkarılması ve mevcut yabancı dil derslerinin tamamının kadrolu öğretmenlerle yapılması için toplam 20 bine yakın öğretmen ihtiyacı vardır. Öte yandan, 5. sınıflardaki yabancı dil saatlerinin 3'ten 15'e veya 18'e çıkarılması için gereken toplam yabancı dil öğretmen sayısı 40 bin ile 46 bin 500 arasında değişmektedir. Bütün bu veriler dikkate alındığında önümüzde uygulamaya ilişkin senaryolara bağlı zorluklar ve riskler şu şekilde sıralanabilir:

- 2016 KPSS Yabancı Dil (İngilizce ve Almanca) Alan Bilgisi Sınavına toplam 17.500 civarında adayın başvurduğu ve 2016 Ekim'de bunların yaklaşık 1.500'ünün atandığı dikkate alındığında, halen atama bekleyen öğretmen adayı sayısının yaklaşık 16 bin olduğu söylenebilir. Dolayısıyla **bu adayların tamamı bugün itibariyle atansa, en az ek öğretmen ihtiyacı doğuran yabancı dil saatinin 3'ten 6'ya çıkarılması senaryosundaki toplam 19.380 öğretmen ihtiyacı bile karşılanamayacaktır.** Dahası, **belli bir alandaki öğretmen adaylarının hiçbir kalite süzgecinden veyahut elemeye tutulmadan atanması, kaliteye ilişkin ciddi kaygıları beraberinde getirecektir.** Kaldı ki, MEB, sözleşmeli öğretmenlik uygulamasıyla birlikte, öğretmen adaylarının üç katını halen mülakata çağırılmaktadır. Yukarıda bahsi geçen 5. Sınıflarda yabancı dil dersinin 3 saatten 6 saate çıkarılması şeklindeki en mütevazı senaryoda bile MEB'in 19.380 öğretmen alımı için mülakata çağıracağı 58.140 adayı bulabilmesi mümkün değildir.
- **2016 KPSS Eğitim Bilimlerine 400 binin üzerinde adayın girdiği ve bu yıl ve önümüzdeki yıllarda farklı branşlarda on binlerce yeni mezunun da bu adayların arasına gireceği dikkate alındığında, ani bir değişiklikle yeni öğretmen alımlarının sadece belli bir alana yoğunlaşması, diğer alanlarda atama bekleyen adayların ciddi tepkisine yol açacaktır.** Daha önceki yıllarda da, belli bir alanda bir anda çok fazla sayıda atama yapılması hem kalite tartışmalarını haklı olarak gündeme getirmiş hem de diğer alanlardan atama bekleyenlerin öngörülemez bir şekilde mağdur olmasına yol açmıştır. Ayrıca, belli bir alandan çok sayıda öğretmen alınması diğer alanlardaki öğretmen açığının yeterince giderilememesi gibi bir durumu da ortaya çıkarabilir.
- Yabancı dil dersi saatinin 5. sınıflarda 3 saatten 15-21 saate çıkarılması durumunda ise, toplam 40 bin ile 53 bin 280 yabancı dil öğretmeni ihtiyacı söz konusudur. **Hem kamuya öğretmen alımların gittikçe azalacağı hem de bu kadar yabancı dil öğretmenin Türkiye'de mevcut olmadığı dikkate alındığında, başka alanlardaki öğretmenlerin yabancı**

dile kaydırılması gündeme gelecektir ki bu da kalite kaygılarını beraberinde getirecektir. Zaten yabancı dilin iyi öğretilmediği varsayımıyla yabancı dil ders saatinin artırılmak istendiği düşünüldüğünde, bu önerinin oldukça riskli olduğu söylenebilir. Alternatif olarak, daha önceki yıllarda da gündeme geldiği üzere, yurtdışından yabancı dil öğretmeni getirilmesi gündeme gelebilir. Bu öneri, yabancı dilin daha iyi bir şekilde öğretilmesi açısından kimi avantajları barındırır da, halen atanmayı bekleyen yaklaşık 400 bin civarında öğretmen adayının (ki bu sayı halen artış eğilimindedir) tepkisine yol açabilir. Alternatif olarak, mevcut öğretmen adayı insan kaynağının daha dengeli ve verimli bir şekilde değerlendirilmesine yönelik yaklaşımlar dikkate alınmalıdır. Zaten, aşağıda tartışıldığı üzere, 5. sınıftan hazırlık mahiyetinde olup sonraki yıllarda eğitimin Türkçe devam etmesi, pedagojik olarak çeşitli tutarsızlıkları barındırmaktadır ve başarısız olma ihtimali yüksektir.

- **5. sınıfta yabancı dil ders saatlerinin 3 saatten 15-21 saate çıkarılması ve toplam ders saatinin 35 olarak sabit kalması durumunda, diğer branş öğretmenlerinin toplam ders saatleri azalacağından, özellikle batı illerinde birçok branşta ani bir şekilde öğretmen fazlası söz konusu olabilecektir. Halen ciddi bir norm fazlası öğretmenin sistemde mevcut olduğu ve bu öğretmenlerin sistemde ihtiyaç duyulan yerlere gönderilmesine ilişkin etkili ve verimli bir yöntem bulunmadığı dikkate alındığında, söz konusu ani değişikliğin, norm fazlası öğretmen sayısını daha da artırması muhtemeldir.** Dahası, ders saatlerindeki en küçük bir değişiklik, öğretmen ihtiyacı projeksiyonlarını etkilemekte, yapılacak öğretmen alımlarını belirlemekte ve böylece aday öğretmenlerin beklentilerini değiştirmektedir.

Bütün bu senaryolar toplu olarak değerlendirildiğinde, yabancı dil saatlerini artırmaya yönelik en küçük adımlar dahi öğretmen ihtiyacının karşılanması açısından ciddi zorluklarla karşı karşıyadır. Daha önemlisi, zaten mevcut dil eğitiminin yetersizliği dolayısıyla gündeme gelen yabancı dil saatlerinin artırılması konusunda ani ve aceleci bir tavırla öğretmen ihtiyacının karşılanmaya gidilmesi, kalite sorununu çözmeyeceği gibi yeni tartışmaları beraberinde getirecektir. Son olarak, mevcut ders saatlerinin artırılması veya azaltılmasına yönelik herhangi bir değişiklik, mevcut öğretmen ihtiyacı projeksiyonlarını ve dolayısıyla önümüzdeki yıllardaki yeni öğretmen alımlarını değiştireceğinden dolayı, herhangi bir değişikliğin gerekçelerinin sağlam bir şekilde ortaya konmasına ihtiyaç vardır.

Derslik İhtiyacı

5. sınıflardaki toplam ders saatlerinin sabit (35) kalması durumunda, yapılması düşünülen olası değişiklikten kaynaklı ek bir derslik ihtiyacı söz konusu olmayacaktır. Ancak, toplam ders saatinin 35 ders saatinin üzerine çıkması durumunda ek derslik ihtiyacı söz konusu olacaktır. Bu durumun en çok ikili eğitim yapan okulları zorlaması muhtemeldir. Zira mevcut derslik kapasitesi dolayısıyla sistem, 35 saat üzerinden bile ikili eğitim yaparken zorlanmaktadır. Yapılan bir hesaplama göre, sınıf mevcutları sabit kalmak koşuluyla, ikili eğitime son verilip tam gün eğitime geçilmesi için, ilk ve ortaokullarda en az toplam 60 bin dersliğe ihtiyaç vardır (Eğitim-Bir-Sen, 2016). Ancak, özellikle sınıf mevcutlarının 30 ve üzerinde olduğu 5. sınıfların yabancı dil eğitimine yeterince uygun olamayacağı düşünülürse, kalabalık sınıfların küçültülmesinden kaynaklı ek bir derslik ihtiyacı da söz konusu olacaktır. Buna ilaveten, yabancı dil öğretiminin daha etkin bir şekilde yürütülmesi için sadece sınıfa değil, yabancı dil öğrenme laboratuvarları gibi ek ortam ve ders materyallerine de ihtiyaç vardır. Bu ise derslik ihtiyacının artmasına neden olacaktır.

“Zorunlu” Yabancı Dil Eğitimi

Her ne kadar toplumda yabancı dil öğrenimine genel olarak olumlu bakılsa da, çocukların öğrenmeye oldukça açık oldukları bir çağda (5. sınıf), yabancı dil ağırlıklı bir müfredatın yapılması, çeşitli endişeleri beraberinde getirmektedir. Bu endişelerin başında, çok kritik bir gelişim evresinde diğer derslerin ihmal edilmesi gelmektedir. Ayrıca, Türkçeye dair becerileri dahi öğrencilere yeteri kadar kazandıramayan bir eğitim sisteminde, yabancı dilin 5. sınıfta ağırlıklı hale getirilmesi, eğitim sisteminin “sömürgeci” bir anlayışla tasarlandığı şeklindeki eleştirilere yol açmıştır (Kaplan, 2016). Gerçekten de, Türkiye eğitim sisteminin temel sorunu, öğrencilerin sadece yabancı dil alanında temel yeterlik düzeyine erişememesi değil, aksine, başta Türkçe olmak üzere matematik ve fen Bilimleri alanlarında da öğrencilerin çoğunun temel yeterlik düzeyine dahi erişememesidir (Çelik, 2012; Gür & Çelik, 2009).

Kabaca bir hesap yapacak olursak; ortaokulda diğer ders saatleri sabit kalmak koşuluyla 5. sınıfta 20 ders saati yabancı dil öğretimi yapıldığında, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda toplam haftalık 31 ders saati yabancı dil öğretimi yapılmış olacaktır. Diğer dersler arasında en çok öğretim saatine sahip Türkçeye baktığımızda ise 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda toplam haftalık 22 ders saati Türkçe dersi öğretimi yapılacaktır. Bu da ortaokulda çocuklara Türkçeden daha fazla yabancı dil öğretimi yapılacağı anlamına gelmektedir. Bu ise Türkçeye dair becerileri yeteri kadar kazanamayan öğrencilere, ortaokulda Türkçeden daha fazla yabancı dil öğretimi yapılacağı anlamına gelmektedir.

Dolayısıyla, mevcut performansı dikkate alındığında eğitim sisteminin Türkçe, matematik ve fen bilimleri gibi alanlarda değil de, neden sadece yabancı dil alanına ağırlık verdiği izaha muhtaçtır. Kaldı ki, özellikle küresel inovasyon yarışında bütün ülkeler eğitim sistemlerinin STEM (fen bilimleri, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanlarına ağırlık verirken veya bu alanların eğitiminin iyileştirilmesine yönelik reformlar yaparken, Türkiye'nin, öğrencilerin öğrenmeye en açık oldukları bir dönemde bütün okullarında yabancı dile ağırlık vermesi tartışmaya açıktır. Bir diğer endişe verici nokta ise, yabancı dil eğitiminin ailelerin isteklerine bakılmaksızın bütün öğrencilere "zorunlu" bir şekilde verilecek olmasıdır. Ayrıca, ileride çok çeşitli meslekler edinecek olan öğrencilerin tümüne bu kadar yoğun bir yabancı dil eğitimi verilmesinin ekonomik açıdan işlevselliği de oldukça tartışmalıdır.

Öğretim Programlarının Yeniden Yapılanması

5. sınıfın yabancı dil öğretimi ağırlıklı tasarlanması durumunda, şayet bazı derslerin ders saatinin azaltılması ve bazı derslerin ise kaldırılması söz konusu olursa, ortaokul düzeyindeki tüm derslerin öğretim programlarının yeniden düzenlenmesi gerekecektir. Hatta bu durumun ortaöğretim müfredatını etkilemesi de olasıdır. Öte yandan, kamuoyunda birçok dersin öğretim programının çok yoğun olduğu, dersleri dönem içinde yetiştirme gücünü yaşadığı dile getirilmektedir. Olası bir köklü değişiklikte 5. sınıfta yabancı dil dersi haricindeki diğer derslerin müfredatının içeriğinin sonraki yıllardaki derslere kaydırılması gerekecektir. Bu ise bu derslerin sonraki yıllardaki müfredatının daha da yoğunlaşmasına ve/veya bazı kültür ve sanat derslerinin ders saatlerinin azaltılmasına yol açabilir.

Pedagojik Pratikler

Pedagojik olarak bakıldığında, bütün 5. sınıfların yabancı dil ağırlıklı hale getirilmesi kararının, sistemin diğer öğelerinde herhangi bir değişiklik yapılmadığı takdirde, başarı şansının düşük olduğu söylenebilir. Çünkü "hazırlık sınıfı" kavramı, adından da anlaşılacağı üzere, daha sonra yabancı dilde yapılacak bir eğitime hazırlık anlamına gelmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında, yoğun bir hazırlık eğitiminden sonra birkaç saatlik yabancı dil dersleri haricindeki bütün derslerin Türkçe verilmesi sonucunda, hazırlık mahiyetindeki yoğun yabancı dil öğretimin amacı tartışmalı olacaktır. Özellikle Türkiye'de yükseköğretimde İngilizce eğitim yapmayan ama bir yıl hazırlık öğrenimi gören öğrenciler ve mezunlar hazırlık sınıfı sonrası derslerin Türkçe olmasının hem hazırlık eğitimi hem de kendi dil becerilerini olumsuz etkilediğini dile getirmektedirler. Çünkü bu kişiler sonraki yıllarda İngilizceyi yeterince

kullanmadığından unutmaktadırlar. Bu kapsamda, ileride 5. sınıf sonrasında bazı derslerin İngilizce işlenmesi gibi bir öneri gündeme getirilebilir. Ancak, böyle bir uygulama da önemli riskler taşımaktadır. British Council'ün Türkiye yükseköğretim kurumlarında yaptığı bir çalışmada elde edilen bulgular bu tespiti destekler mahiyettedir. Söz konusu çalışmada, yeterli düzeyde İngilizce bilmeyen hoca ve öğrencilerle Türkçe ve İngilizce yapılmaya çalışılan eğitimlerin, öğrenmeyi önemli ölçüde sınırlandırdığı görülmüştür (British Council & TEPAV, 2015). Bundan dolayı söz konusu çalışmada, Türkçe-İngilizce karma eğitim yapan programların kapatılması ve Türkçe programların daha da güçlendirilmesi tavsiye edilmiştir.

Özet olarak, 5. sınıfı ağırlıklı olarak yabancı dil öğrenimiyle geçiren bir öğrencinin 12. sınıftan mezun olduğunda söz konusu yabancı dili ne derece muhafaza edebileceği belirsizdir. Daha önce de ifade edildiği gibi, sadece ders saatlerine odaklanan bir değişikliğin, yabancı dil öğretiminin niteliğini artırmasını beklemek gerçekçi değildir. Öğretim süresinden daha ziyade, dersin işleniş tarzı, müfredat, öğretmen niteliği ve sınav sistemleri gibi hususların birlikte değerlendirilmesine ihtiyaç vardır. Kısacası, **mevcut eğitim sistemindeki diğer unsurların sabit kalması durumunda, sadece 5. sınıflardaki yabancı dil ders saatlerinin artırılmasına yönelik bir yaklaşımın başarı şansı düşüktür.**

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu analizde ortaya konduğu üzere, Türkiye'nin ilk ve ortaokullarda bütün ders saatleri içerisinde yabancı dil derslerine ayırdığı ders saatleri oranı, OECD ülkeleri ortalamasıyla hemen hemen aynıdır. Hatta ortaokul düzeyine bakıldığında Türkiye'nin yabancı dil eğitimine ayırdığı ders saati oranı, OECD ülkeleri ortalamasının üzerindedir. Yani, Türkiye'nin mevcut ders dağılımı çerçevesinde yabancı dile ayırdığı süre genel olarak diğer ülkelerle uyumludur. Dolayısıyla, öğrencilerin yabancı dil düzeylerine ilişkin başarı/başarısızlık, tek başına ders saatleriyle ilişkili görünmemektedir.

Türkiye'de 5. sınıfın hazırlık mahiyetinde yabancı dil ağırlıklı olması ve ardından gelen diğer sınıflarda Türkçe eğitim verilmesi, kendi içerisinde tutarsız bir eğitim modeli olacaktır. Önümüzde iki tutarlı seçenek söz konusudur.

Birinci seçenek, hazırlık mahiyetinde yabancı dil ağırlıklı bir eğitim verilmesi ve ardından gelen sınıflarda da eğitimlerin ilgili yabancı dilde devam etmesidir. Bu seçenek, bu analizde tartışılan zorluk ve risklerden çok daha fazlasını içermektedir. Zira bu seçenekte, ek yabancı dil öğretmeni ihtiyacına ek olarak matematik, fen bilgisi ve sosyal bilgiler gibi dersleri de yabancı dilde verebilecek yeni öğretmen ihtiyacı olacaktır. Bu seçenek, bütün eğitim sisteminin altüst olması anlamına geleceğinden imkânsızdır.

İkinci seçenek, altyapısı müsait ve istekli az sayıdaki okulda hazırlık mahiyetinde ve yabancı dil ağırlıklı bir beşinci sınıf yapılanmasıdır. Söz konusu okullardaki öğrencilerin diğer sınıflarda da eğitimlerini yabancı dilde almalarına izin verilebilir. Bu yaklaşımın da en büyük riski, ortaokullar arasında bir yarış başlatması ve yabancı dilde eğitim veren okulların daha kaliteli eğitim veriyor şeklinde algılanmasıdır. Bu ise, zaten yarışmacı olan Türkiye eğitim sisteminde yarışmacılığın ve okullar arası farkların daha da artmasına yol açabileceğinden sakıncalıdır.

5. sınıflarda yabancı dil ağırlıklı bir eğitime geçilmesi ve haftalık yabancı dil ders saatinin 18-21 olması durumunda (mevcut 12.600 İngilizce öğretmeni açığına ilave olarak), en az 34 bin ila 41 bin yabancı dil öğretmene ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye'de bu kadar İngilizce öğretmeni kaynağı bulunmadığı gibi, yeterli düzeyde olmayan İngilizce öğretmenleriyle yapılacak bir eğitimin kalitesi doğal olarak düşük olacaktır. Şunu da hatırlatmak gerekir ki, halen atanmayı bekleyen 400 bin civarında öğretmen adayı vardır. Öğretmen alımların hangi branşa ne kadar kontenjan verileceği konusu, öğretmen adayları arasında doğal olarak sürekli tartışılmaktadır. Ani bir değişiklikle, öğretmen alımlarının çoğunu yabancı dil alanlarına kaydırmak, diğer branşlardaki öğretmen adaylarının tepkisine yol açacaktır.

Bütün bu değerlendirmeler temelinde bu analizde önerilen temel alternatif şu şekilde ifade edilebilir: **Mevcut eğitim sisteminde herhangi bir zorunlu yapısal değişikliğe gidilmemesi, bütün okullarda 5. sınıfın yabancı dil ağırlıklı bir eğitimle verilmesi kararının yeniden gözden geçirilmesi ve ders saatlerinde çok küçük revizyonlar yapılması tercih edilmelidir.** Bu çerçevede, yabancı dil eğitiminin iyileştirilmesi ve bu analizde ele alınan zorluklar ve risklerin bertaraf edilmesi için geliştirilen öneriler şunlardır:

- Beşinci sınıfın hazırlık mahiyetinde yabancı dil ağırlıklı eğitim vermesi, bütün okullar için zorunlu olmak yerine, 2013'ten itibaren uygulandığı üzere altyapısı uygun okulların isteğine bağlı olmalıdır. Ancak, ortaokullar arasında rekabeti artıracak bir yaklaşımdan özellikle kaçınmak gereklidir. Bir başka ifadeyle, imkânlar ölçüsünde her öğrencinin mahallesinde okula gidebilmesi ilkesi gözetilmelidir.
- Beşinci sınıflarda yabancı dil ağırlıklı eğitim veren okullarda eğitim alan öğrencilerin, sonraki yıllarda yabancı dil becerileri izlenmeli ve diğer okullarda eğitim alan öğrencilerin yabancı dil becerileri açısından kıyaslanmalıdır. Benzer şekilde, bu tür uygulamaların yabancı dil dışındaki dersler üzerindeki etkisi de sistematik olarak izlenmelidir.
- **Yabancı dil ders saatlerinin artırılması yönünde bir politika izlenecekse, hazırlık mahiyetinde bir sınıftan ziyade, eğitim sisteminin altyapısını zorlamayacak şekilde ders saatlerinde küçük artışlar tercih edilmelidir. Örneğin, beşinci sınıfta yabancı dil öğretimini üç ders saatinden dört-beş ders saatine çıkarmak, sistemin altyapısını zorlamayacağından ve diğer dersleri çok daha az etkileyeceğinden daha uygulanabilir bir politikadır. Kaldı ki, bu yönde yapılacak küçük bir değişiklik bile Türkiye'yi, yabancı dil öğretimine ayırdığı toplam ders saati bakımından, AB ülkeleri içerisinde en üst sıralara taşıyacaktır.**
- Yabancı dilin iyi bir şekilde öğretilmesi için, sadece ders saatlerini artırmaya yönelik bir yaklaşımdan kesinlikle kaçınılmalı ve sistemin diğer bütün unsurları birlikte değerlendirilmelidir. Bu çerçevede, mevcut yabancı dil öğretimi niteliğini artırmaya yönelik ve öğrencilerin yabancı dili konuşmalarını teşvik eden çalışmalara öncelik verilmelidir.
- Yabancı dilin öğretilmesi konusunda çeşitlendirmeye gidilmelidir. Bu çerçevede, sadece okulda müfredata bağlı bir yaklaşım yerine, müfredat-dışı etkinlikler desteklenmeli ve düşük gelirli ailelerden gelen öğrencilerin özel yabancı dil kurslarından faydalanmaları için teşvikler geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR

- "Beşinci sınıflara yabancı dil ağırlıklı eğitim." (2016, 6 Ekim). *Anadolu Ajansı*. <http://aa.com.tr/tr/egitim/besinci-siniflara-yabanci-dil-agirlikli-egitim-/659679>
65. Hükümet Programı. (2016). *65. Hükümet programı*. <http://www.basbakanlik.gov.tr/>
- British Council, & TEPAV. (2014). *Türkiye'deki devlet okullarında İngilizce dilinin öğretimine ilişkin ulusal ihtiyaç analizi*. Ankara: TEPAV ve British Council.
- British Council, & TEPAV. (2015). *The state of English in higher education in Turkey*. Ankara: TEPAV ve British Council.
- Çelik, Z. (2012). *Politika ve uygulama bağlamında Türk eğitim sisteminde yaşanan dönüşümler: 2004 ilköğretim müfredat reformu örneği* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çelik, Z., & Gür, B. S. (2013). Turkey's education policy during the AK party era (2002-2013). *Insight Turkey*, 15(4), 151-176.
- Coşkun Demirpolat, B. (2015). *Türkiye'nin yabancı dil öğretimiyle imtihanı: Sorunlar ve çözüm önerileri* (Analiz No. 131). Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.
- Eğitim-Bir-Sen. (2016). *Eğitime bakış 2016: İzleme ve değerlendirme raporu*. Ankara: Eğitimciler Birliği Sendikası.
- English First. (2015). EF English proficiency index 2015. <http://www.ef.com.tr/epi/>
- Eurydice. (2016). *Recommended annual instruction time in full-time compulsory education in Europe 2015/16*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Gür, B. S., & Çelik, Z. (2009). *Türkiye'de millî eğitim sistemi: Yapısal sorunlar ve öneriler* (Rapor No. 1). Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.
- Kalkınma Bakanlığı. (2016). *Orta Vadeli Program (2017-2019)*. [http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/OrtaVadeliProgramlar/Attachments/13/Orta%20Vadeli%20Program%20\(2017-2019\).pdf](http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/OrtaVadeliProgramlar/Attachments/13/Orta%20Vadeli%20Program%20(2017-2019).pdf)
- Kaplan, Y. (2016, 7 Ekim). Eğitimde çıkış yolu: Pergel metaforu. *Yeni Şafak*. <http://www.yenisafak.com/yazarlar/yusufkaplan/egitimde-cikis-yolu-pergel-metaforu-2032323>
- Kasap, S., & Aktaş, Y. S. (2015, 21 Nisan). 5. sınıflarda yabancı dil eğitimi seneye başlıyor. *Anadolu Ajansı*. <http://aa.com.tr/tr/egitim/5-siniflarda-yabanci-dil-egitimi-seneye-basliyor/55159>
- OECD. (2016). *Education at a glance 2016: OECD indicators*. Paris: OECD.

EK. Ülkelere Göre Zorunlu Eğitimin İlk Dört Yılı, Beşinci Yılı, Beşinci-Sekizinci Yılları ve İlk Sekiz Yılı Yabancı Dil Öğretim Süreleri (Saat)				
Ülkeler	1.-4. Sınıf Yabancı Dil Öğretimi	5. Sınıf Yabancı Dil Öğretimi	5-8. Sınıf Yabancı Dil Öğretimi	8 Yıllık Yabancı Dil Öğretimi Toplam
Lihtenştayn	176	59	674	850
İspanya	331	90	417	748
İtalya	298	99	396	694
Fransa	216	54	414	630
Almanya	148	123	447	595
Polonya	218	75	375	593
Avusturya	120	120	420	540
Makedonya	240	72	288	528
Hırvatistan	212	79	316	528
Çek Cumhuriyeti	176	88	352	528
Türkiye	144	72	336	480
Estonya	158	79	315	473
İzlanda	45	80	427	472
Letonya	181	68	272	453
Danimarka	120	60	330	450
Litvanya	144	74	302	446
Bulgaristan	165	89	278	443
Norveç	138	76	302	440
Slovakya	86	86	344	430
Sırbistan	216	54	213	429
İsveç	213	53	213	426
Slovenya	53	79	368	421
Macaristan	83	81	332	415
Kıbrıs	180	45	224	404
Yunanistan	148	74	238	386
Finlandiya	114	57	266	380
Portekiz	72	76	301	373
Romanya	119	53	227	346
Bosna Hersek	128	54	216	344

Kaynak. Eurydice (2016) verileri tarafımızdan derlenmiştir.

EĞİTİM-BİR-SEN STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

📍 Oğuzlar Mahallesi Av. Özdemir Özok Sokak
No: 5 Balgat-ANKARA

+90 (312) 231 23 06

+90 (312) 230 65 28

ebsam@egitimbirsen.org.tr

www.egitimbirsen.org.tr

